

СРАВНИТЕЛЕН ТЕСТ НА МАСЛО

Производствен процес

Млякото и сметаната съдържат масло под формата на микроскопични глобули (мехурчета) с мембрани от фосфолипиди и протеини. Това разделяне на мазнините в мля-

кото пречи то да се отдели като една обща маса. Маслото се произвежда, чрез разбиване на млякото или сметаната, което поврежда маслените гранули. При разбиването маслото се отделя в млякото и се свързва в една обща фаза.

Повечето индустриално приложими методи за добив на масло ползват пастъризирана сметана, която се загрява до около 80°C с последващо охлаждане до 5°C преди да се избие маслото. Престоя на тази температура за

няколко часа позволява кристализиране на мазнините в сметаната, с което се ускорява процеса на избиване на маслото. След избиването гранулите масло се отделят и омесват.

Разликите в методите на производство са причина маслото да е с различна твърдост и консистенция, поради различния състав на мазнините в крайния продукт. Маслото съдържа мазнини под три различни форми: свободни мазнини; мастни кристали и мастни глобули. В крайния продукт различните съотношения от тези три състояния на мазнините са причина за различните му свойства. Например масло с повече мастни кристали е по-твърдо

от масло с повече свободни мазнини.

Някои от методите за производство включват закваска на млякото с бактерии от родовете *Lactococcus* and *Leuconostoc*. По този начин се получава преработка на млечните захари в лактозата и овкусяване на маслото. Някои от по-съвременните методи ползват избиване на маслото от млякото и последващо съхранение в хладни помещения след добавяне на закваска и лактоза.

В последните години се разработиха масла за мазане, които се запазват меки дори при ниски температури, което ги прави

Продължава на 2 стр.

КОЛКО ДАЛЕЧ СМЕ ОТ ЕЛЕКТРОННО ПРАВИТЕЛСТВО

ИПИ направи тест на електронните услуги, предлагани от различните Министерства*

Законът за електронния документ и електронния подпис беше приет през 2001 година като една от целите му беше да постави основата на изграждането на електронно правителство в България. Цели три години бяха необходими на Правителството да издаде постановление, което определя държавните органи, които са задължени да обслужват гражданите и фирмите чрез електронен подпис (Постановление на Министерския съвет номер 153 от 5 юли 2004 година). Според постановлението всички ми-

нистерства, НСИ, НОИ и всички техни второстепенни разпоредители с бюджетни кредити са задължени да започнат работа с електронни документи от 1 януари 2005 година.

Почти пет години след приемането на Закона за електронния подпис и повече от една година след като електронният подпис стана задължителен за държавните органи решихме да оценим доколко българското бюрократично правителство се е превърнало в електронно правителство. За да оценим

доколко работи електронното правителство, се опитахме да се възползваме от законното си право на достъп до информация чрез използване на електронен подпис. По този начин, в идеалния случай, би трябвало да избегнем чакане по опашки, обажданятия в министерствата, загуба на време и пр.

Написахме заявление за достъп до обществена

* Статията е предоставена от Института за Пазарна Икономика (www.ime.bg), автори са Светла Костадинова и Георги Ангелов

Продължава на 10-11 стр.

В БРОЯ:

- Лорарията "Зелена карта" - шанс и капан

стр. 4-5

- Опасните химикали в ежедневието

стр. 8-9

- Когато купуваме климатик...

стр. 14-15

удобни за ползване директно от хладилника. Това може да се постигне по няколко начина, но сред най-разпространените са добавяне на втвърдено растително масло или химическа модификация на маслото. Добавянето на втвърдени растителни масла прави маслата по-вредни за здравето поради химическата обработка, която причинява втвърдяването. При този процес се образуват транс-изомери. Има данни, че транс-изомерите на мастните киселини могат да причинят запушвания по кръвоносните съдове, да причинят диабет от тип 2, да увеличат трайно кръвното налягане, както и да увеличат сериозно риска от сърдечно-съдови проблеми. В наши дни не е известно много за биохимията на транс-изомерите и как те повлияват например мозъка на зародишите или на децата. Предполага се, че точно тези вредни мастни киселини имат отношение към затлъстяването, различните метаболитни синдроми и диабета. Известно е, че транс-изомерните мазнини, не са безвредни дори в минимални дози.

В действащата "Наредба за специфичните изисквания към мазнините за

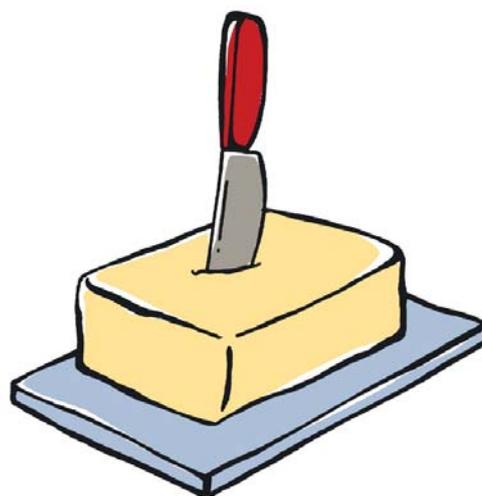
мазане" обн., ДВ, бр. 22 от 15.03.2005 г., в сила от 16.09.2005 г., не се споменава "изомер" или "хидрогенирана мазнина". В България производителите не са задължени да описват на етикетите на продуктите си колко грама транс-изомери има в самия продукт и каква част от мазнините, ползвани за произвеждане на продукта, са такива.

Транс-изомерите на висшите мастни киселини са по-вредни за нивата на холестерола от наситените мастни киселини, защото повишават нивата на LDL-холестерола, който е известен като "лош", а понижават тези на HDL-холестерола, който е известен като "добър". За здравословната диета е важно да се намали приема на наситени мазнини, а транс-изомерите и частично хидрогенираните масла трябва да се елиминират изцяло.

При производството на масло, производителят може да ползва осоляване като превантивна мярка срещу гранясване. По този начин срокът на годност на маслото може да се увеличи с около 40%, но това не е полезно за потребителя.

Сравнително изследване на 15 търговски марки краве масло

В изследването бяха включени 15 марки краве масло предлагани в столични супермаркети. Изследвани бяха следните показатели - водно съдържание, масленост и цена на продукта. По този начин може да се направи качествен анализ на предлагането и да се подпомогне избора на потребителите.

Водно съдържание на маслото

Индустриално произвежданото масло би следвало да има около 15-20% вода, или поне това е възприет стандарт в западно-европейските страни. Според БДС 13-83 "Масла - млечни" в маслото от краве мляко водното съдържание не трябва да надвишава 45%.

БДС няма задължителен характер, а препоръчителен. Всеки производител избира дали да спазва стандарта или не. Контролт на крайния продукт е в ръцете на потребителя - той всекидневно гласува

"за" или "против" даден продукт, чрез избора си да го закупи или не.

В таблицата е представено водното съдържание на изследваните масла в проценти. Колкото по-висок е процентът водно съдържание, толкова повече плащате за водата, която се съдържа в маслото, а не за самото масло. Маслата в таблицата са наредени във възходящ ред по процент водно съдържание, което означава, че маслата в горната част на таблицата съдържат повече масло, а за сметка на тези в долната част на таблицата, които съдържат повече вода.

Наименование	Водно съдържание %
Краве масло АРО	12,76
Deutsche Markenbutter	14,26
Lurpak	14,83
Clever	14,97
President	15,59
Хранивест	15,90
Меггле	16,70
Фибела	17,41
Deutsche Butter	20,37
Рики (екстра)	24,44
Маджаров	25,70
Рики	27,45
Милтекс	28,35
Вълчев	29,43
FF-вкус	31,92

Общи мазнини в маслото

Според БДС 13-83 "Масла - млечни" в маслото от краве мляко трябва да има не по-малко от 50% общи мазнини. В САЩ този процент за продукти ползващи наименованието "масло" е 80%. В таблицата сме представили съдържанието на общи мазнини в маслата, закупени от търговската мрежа. Сортирането е по низходящ ред на процента общи мазнини.

По време на теста попаднахме на масла с надпис "Обезмаслено масло" и други подобни заблуждения. Тези масла не бяха включени в теста поради занижения процент мазнини. А твърдим, че това е заблуждение, защото производителите ползват нискокачествена фракция от производството си и подходящ маркетинг метод, за да внушат колко е полезно маслото им за здравето. Не се подвеждайте, това са само реклами! Логичният съвет е: гледайте критично на маслото, в което липсва масло.

Наименование	Общи мазнини %
Краве масло АРО	86,80
Clever	85,15
Хранинвест	84,30
President	82,90
Меггле	82,80
Deutsche Markenbutter	82,60
Фибела	82,48
Lurpak	81,90
Deutsche Butter	72,85
Рики (екстра)	72,30
Рики	72,14
Милтекс	72,06
Маджаров	71,97
Вълчев	70,10
FF-вкус	67,70

Цена на маслото

В таблицата сме представили цена на маслото за 100 г продукт. Таблицата не е представителна, защото в различните магазини цените могат да варират. Целта е, да се даде най-обща представа за цените различия, за едно и също количество. Маслото е сортирано по цена в низходящ ред, защото единственият сигурен показател, че купувате качествен продукт, е високата му цена. Видно е, че цената мо-

же да варира повече от 3 пъти за едно и също количество.

Помнете, че купувайки евтино масло, вие твърде вероятно стимулирате съмнителни фирми с неконтролирано качество и непостоянен състав на продукцията. Когато купувате по-скъпи, но по-качествени масла, вие стимулирате производството на качествена продукция и инвестиции в повишената безопасност на храните.

Наименование	Цена за 100 г [лв]
President	1,52
Lurpak	1,13
Deutsche Butter	0,93
Deutsche Markenbutter	0,82
Меггле	0,67
Маджаров	0,56
Вълчев	0,54
Милтекс	0,52
Рики (екстра)	0,50
Рики	0,48
Clever	0,47
Хранинвест	0,46
Фибела	0,46
FF-вкус	0,43
Краве масло АРО	0,40

Полезни съвети при купуване на масло

При купуване или употреба на масло, трябва да следите за:

" Мирисът на маслото трябва да е ненадрапчив и приятен. Ако маслото мирише на кисело или миризмата му е тежка, не го консумирайте.

" Ако при преглъщане се появи смъдене в гърлото или носоглътката, това може да означава, че в маслото има добавени мазнини (напр. маргарин) или че е произведено от стара мазнина.

" Цветът на маслото трябва да е бледо жълт, въпреки че той може да варира за различните марки и сезони. Цветът на маслото трябва да е равномерен.

" Ако маслото има зърнеста структура или каквито и да било замърсявания, това означава липса на контрол по качеството и неспазване на санитарно-хигиенните норми.

"ЗЕЛЕНА КАРТА" - ШАНС И КАПАН

Внимавайте с лотарията - може да бъде фалшива!

Какво представлява лотарията Зелена карта?

Лотарията за разнообразяване на емигрантския поток в САЩ е известна като лотарията Зелена карта: Прочетете правилата и се пазете от мошеничествата!

Всяка година Министерството на външните работи на САЩ провежда лотария по програмата за разнообразяване на емигрантския поток за разпределянето на 50 000 емигрантски визи. Спечелилите лотарията имат шанса да кандидатстват за емигрантска виза, която може да се използва за влизане в САЩ. Изборът на печелившите писма е случаен и за участие в лотарията не се дължи никаква такса.

Записването за лотарията трябва да се направи онлайн на адрес www.dvlottery.state.gov. (Този сайт е достъпен само в периода, обявен за кандидатстване.) Кандидатстване с писма или електронна поща не се приемат. Кандидатите трябва да включат и цифрова снимка паспортен формат и отделни цифрови снимки на съпруга(та) и децата под 21 години. Групови фотографии не са позволени. Проверете в Министерството на външните работи на САЩ техническите изисквания към цифровите снимки.

Записите се приемат в ограничено време. Проверете в Министерството на външните работи на САЩ датите за записване за бъдещите лотарии.

Кандидатите могат да участват само с едно записване за годината, тези които подадат повече от един запис ще бъдат дисквалифицирани. Съпрузите могат да се запишат поотделно, ако разбира се всеки един от тях отговаря на изисквания. Ако единият от съпрузите спечели, другият може да влезе в САЩ с визата на спечелилия.

Лотарията Зелена карта има две изисква-

ния, на които трябва да отговарят кандидатите:

1. Кандидатите трябва да са от страна, която има право да участва в лотарията. Трябва да

ни не могат да участват в лотарията. Кандидатите трябва да проверят списъка на държавите, чийто граждани не могат да участват в лотарията за бъдещите лотарии.

2. Кандидатите трябва да отговарят на изисквания за образование или обучение. Вие отговаряте на изискването за степен на образование, ако имате средно образование или сте завършили 12 годишен курс на обучение в основно и средно училище. На изискванията за обучение отговаряте, ако през последните пет години сте работили на позиция, която изисква поне две годишно професионално обучение. Онлайн базата данни на Министерството на труда на САЩ се използва за определяне на опита в квалифициран труд.

Измамите при лотарията Зелена карта

Според юристите на Федералната комисия по търговия, Агенцията за защита на потребителите, някои фирми и адвокатски кантори представят своите услуги по подвеждащ начин като казват, че:

- ❖ са филиали на Щатското правителство;
- ❖ имат специална експертиза или специални формуляри, които се използват за записване в лотарията;
- ❖ фирмата им няма

сте роден в страна от този списък или да родителите ви да са от страна от списъка и да не са били жители на страната, в която ви сте родени. Например, родителите ви може да са живели временно в страна, която не е в списъка на избираемите държави, поради работата.

Всяка година Министерството на външните работи на САЩ обявява страните, чийто гражда-

отхвърлен кандидат;

❖ тяхната фирма може да увеличи шансовете на кандидата за спечелване на лотарията;

❖ хора от неизбираеми страни все пак имат право да участват в лотарията.

Освен това, някои компании подлагат на риск възможността за участие в лотарията, като подават няколко записа. Тези компании могат да наложат на спечелилите кандидати значителни такси, за да завършат процеса на кандидатстване за виза.

Забавянето в обработката на молбата на спечелилите може да

Защитете се от измами

Федералната комисия по търговия твърди, че най-добрият начин да се защитим от схемите на измама при лотарията Зелена карта е да разберем как работи лотарията на Министерството на външните работи.

❖ Не се дължи такса за участие в лотарията зелена карта. Можете да се запишете сами на сайта на Министерството на САЩ www.dvlottery.state.gov. Ще трябва да отговорите на няколко въпроса и да предоставите цифрова фото-

провали шанса за Зелена карта, тъй като Министерството на външните работи избира повече печеливши, отколкото са наличните визи. Министерството предоставя визи по реда на подаване на молбите. Трябва да имате предвид, че спечелената лотария е валидна само за една фискална година. Трябва да кандидатствате за виза в определен период (между 1 октомври до 30 септември следващата година).

графия паспортен формат. Ще получите автоматично уведомление, че записът ви е получен.

Наемането на компания или адвокат, които да направят записването ви в лотарията е ваше право, но хората на които ще платите, няма да направят нищо по-различно от това, което вие можете и сами - те просто ще изпълнят същата процедура. И шансът ви да бъдете избран е същият.

Пазете се от безскрупулни адвокати, които твърдят, че срещу минимална такса ще улеснят участието ви в лотарията или ще увеличат шансовете ви да спечелите.

❖ Направете само един запис. Ако направите повече от един запис, ще бъдете дисквалифицирани.

❖ Изборът на записи е случаен. Съпрузите, които отговарят на изискванията на лотарията, могат да кандидатстват поотделно, губещият съпруг може да влезе в САЩ с визата на спечелилия. Това е единственият допустим начин да увеличите значително шанса си.

❖ Бъдете внимателни с уебсайтове, които обещават платен самолетен билет или документи за пребиваване. С изключение на лотарията Зелена карта, почти всички молби за виза, паспорт, зелени карти и други документи за пътуване или пребиваване трябва да бъдат попълнени лично пред държавен служител на правителството на САЩ.

❖ Бъдете много внимателни на кого изпращате лични документи. Освен ако нямате установени отношения с дадена компания, по никакъв повод не изпра-

щайте актове за раждане, паспорти, шофьорски книжки, актове за брак, лични карти или други документи с информация за лични данни на фирми, които обещават да попълнят вашата молба за документи за пътуване или престой. Тези фирми може да са замесени в "кражба на самоличност".

❖ Бъдете скептични към сайтове, които се представят като правителствени сайтове. Те могат да имат имена, подобни на държавни агенции, с емблеми с флагове или орли, печати или линкове към други правителствени сайтове. Ако името на сайта не завършва с ".gov," това не е правителствен сайт. Фалшивите сайтове може да ви таксуват за официални формуляри на правителството. Не плащайте! Всички официални формуляри и указанията за попълване се получават от издаващата ги агенция безплатно.

БЪДЕТЕ ИНТЕЛИГЕНТНИ ПОТРЕБИТЕЛИ

Няколко практични съвета ще ви спестят много неприятности

В наши дни има много начини да бъдеш измамен. Потребителите от всички възрасти и националности са обект на недобросъвестни рекламодатели, чиято основна цел е да ви накарат да се разделите с парите си. Най-добрият начин да им попречите да се възползват от вас е да станете "интелигентен потребител". Предлагаме ви следните идеи, с които бихме искали да ви помогнем в усъвършенстването на уменията си като потребители:

- Бъдете своите най-добри защитници. Дори при всички организации за защита на потребителите и закони на книга, потребителите трябва да се защитават сами, да не се предоверяват, да се противопоставят на силния натиск на твърдения, които звучат прекалено добре, за да са верни. Казвайте "не", когато се почувствате притискани или имате въпроси, на които не получавате отговор. Внимателно проверявайте договорите и сделките, преди да подписвате каквото и да било или да плащате предварително.

- Не сключвайте сделки с непознати, които звънят на вратата ви, преди да сте направили щателна проверка на документите. Убедете се, че компанията, която твърдят, че представляват, има постоянен адрес и телефон за връзка. Проверете компанията по телефона.

- Чете внимателно преди да подписвате. Четете всичко, което подписвате, за да се убедите, че разбирате изцяло и то съответства на това, което ви казва продавачът.

- Не давайте никаква лична информация по телефона на непознати лица и фирми. Това включва номер на кредитни карти, но също и дата на валидност, ЕГН, номер на шофьорска книжка, номера на банкови сметки. Дори да са ви казали, че е само за идентифициране или проверка, тази информация може да се използва за начисляване на непозволени такси или теглене от сметката ви.

- Не плащайте предварително за "гарантиран" заем или работа. Схемите за авансово плащане обикновено изискват големи суми предварително, за да доставят това, което обещават и

обикновено са без писмен договор.

- Не вярвайте на телефонни обаждания или писма, които твърдят, че сте спечелили награда, но трябва да платите нещо. Тези писма и обаждания много умело създават впечатление, че вече сте спечелили, а в действителност, това е или някаква премия с покупката на много малка стойност, или покупка, която не е желана, но с много хлъзгави обещания, че вие сте изтеглили най-голямата печалба.

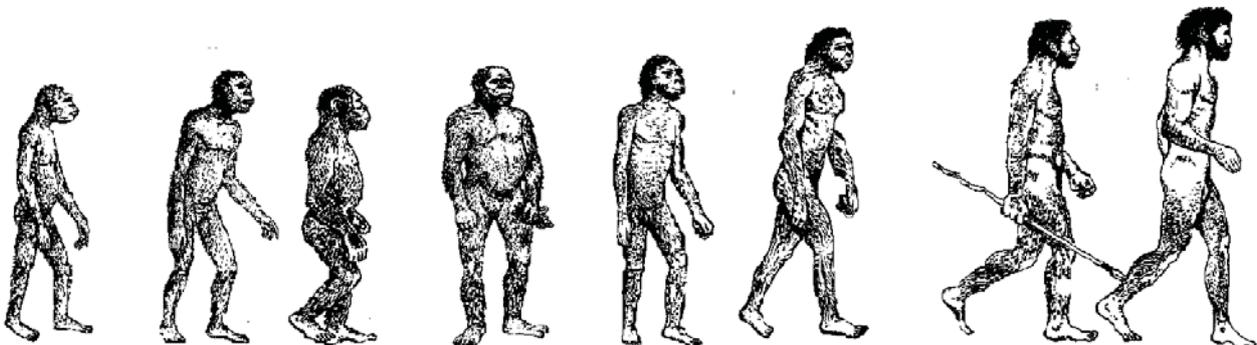
ве, сглобяване на детайли, продажба на уебсайтове и т.н. и като начало вие трябва да платите за начален комплект или инструкции. Това са схеми за измъкване на пари и обикновено нищо не получавате. В най-добрия случай, рекламоателят ви изпраща информация, която е съвсем различна от това, което е било представено.

- Не отговаряйте на електронни писма, които претендират да са изпратени от известни компании. Такива електронни

- Не се включвайте в схеми за надомна работа или бизнес предложения, без да сте ги проверили внимателно. Схемите за надомна работа обикновено предлагат адресиране или сгъване на пlico-

писма обикновено са добре маскирани измами от хакери, които се опитват да откраднат номера на кредитната ви карта или други лични финансови данни.

КАКВО Е НЕВРОМАРКЕТИНГ?

Невромаркетингът използва научни методи от неврологията, за да определи "движещите сили" на потребителския избор.

Използвайки магнитния резонанс, изследователите правят карти на "образите на мозъка" на участниците в експеримента, за да открият как те реагират на дадена реклама или продукт.

Тази информация може да се използва като база за нова рекламна кампания или техники за налагане на нова марка или продукт.

Невромаркетингът се продава на корпорации като "гигантски скок", който ще направи революция в индустрията. Идеята е, че потребителите почти напълно подсъзнателно избират кои продукти или марки да купуват.

Адам Ковал е служител в "Науки за мисленето" - маркетинговата група, която първа налага невромаркетингът. Той обяснява какво прави тази наука уникална - докато рекламните специалисти провеждат

продължителни кампании, насочени към привличане на интереса на аудиторията, този метод за първи път дава

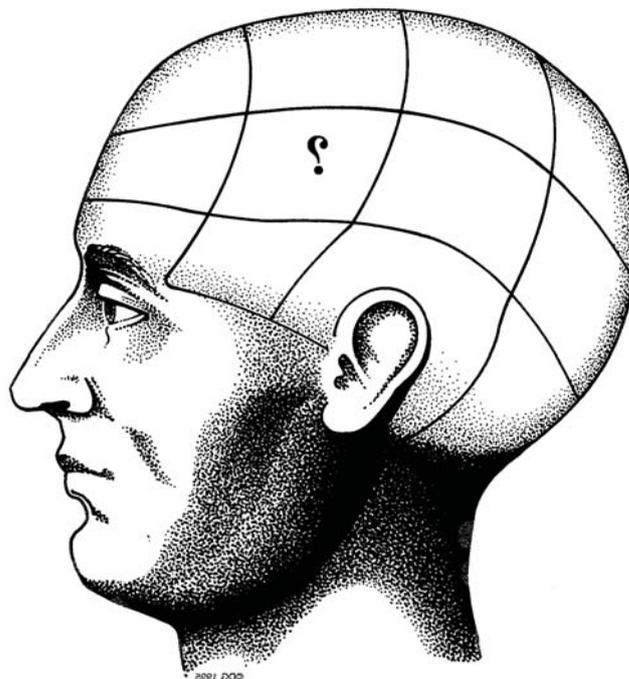
ент и за да определят това, те разработват тест, който може да използва всяко едно от петте сетива. Докато на

мърсена" от предубежданията на участниците.

Както обяснява Адам Ковал, "Ако погледнете традиционното изследване, което се повлиява от предубежданията и от способността на хората да формулират разликата между съзнателна и подсъзнателна мисъл, ние сме в състояние да проникнем зад всички тези предубеждения и да имаме много чиста информация за това как клиентът ще реагира на продукта или марката."

Кой използва невромаркетинга?

Трудно е да се определи точно кои компании са използвали невромаркетинг - корпорациите предпочитат да не говорят публично за връзките си с тази противоречива нова наука. Сред компаниите, които са спонсорирани изследванията в областта на невромаркетинг са Кока Кола, Дженерал Моторс и други.

яснота, какво всъщност "движи" действията на потребителите.

"Аз не се интересувам дали вие харесвате или не моята реклама", казва Ковал, "Интересува ме дали тя е ефективна или не при решението ви да купите продукта или да станете привърженик на моята марка."

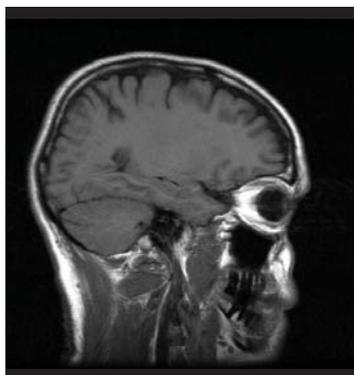
Как работи невромаркетинга?

Практиците твърдят, че методът е много лесен за приложение. Те определят какво иска да знае за продукта или кампанията даден кли-

участника в теста се показва определен стимул, мозък му се следи с магнитен резонанс.

Образът, който се генерира от апарата, показва мозъчната активност и тя се записва. След това изследователите интерпретират мозъчните образи, определяйки дали участникът харесва това, което чувства, и до каква степен.

Практиците в областта на невромаркетингът налагат идеята, че той е по-ефективен от другите рекламни техники, защото получената информация е "чиста" и не "за-

ОПАСНИТЕ ХИМИКАЛИ В ЕЖЕДНЕВИЕТО

Съвременният начин на живот може да се разглежда като постоянна битка за оцеляване в една далеч не безопасна или приятелски настроена среда. Модерният начин на живот не би бил възможен без множеството химикали, произвеждани от химическите гиганти. Обществото ни е първото в човешката история, което е изложено ежедневно на десетки химически агенти, за чиито взаимодействия с тялото се знае твърде малко. В тази връзка ще се опитаме да ви представим някои от опасните химикали представени в ежедневието.

Кухнята

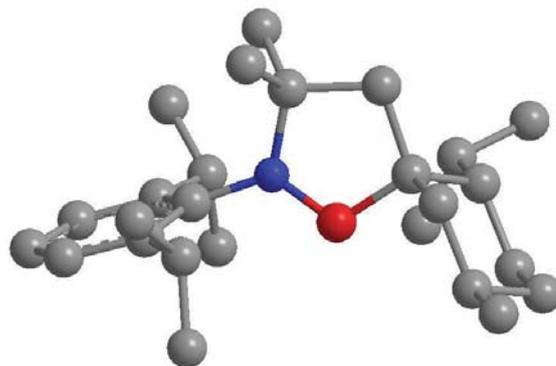
Пакетчетата чай, които ползвате сутрин могат да съдържат олово, тежки метали, ДДТ и други токсични пестициди.

Пералнята и хладилникът ви най-вероятно съдържат бромирани анти-възпламенители (BFR). BFR са вещества, които възпрепятстват

огня, но са токсични и се натрупват в живите организми. На пазара са познати около 50 такива вещества, но само 2 от тях са регулирани законово - предстои да бъдат забранени за употреба в електрически и електронни уреди.

Електрически хранените средства против комари, които така агресивно се рекламират, често съдържат около 20% линдан - химикал, който е токсичен за черния дроб, кръвта и нервната система.

Миещите средства могат да съдържат много и различни химикали, както и такива дразнещи кожата, бактерициди (убиващи бактериите) и летливи вещества (бързо изпаряващи се), които могат да дразнят очите, гърлото, въздухопроводите, както и да причинят здравословни проблеми. Самото производство на тези химикали вреди на околната среда, като замърсява въздуха и водата. Оцветителите и миещите средства, които ги съ-

държат могат да повишат чувствителността на кожата ви към определени вещества - възможно е да получите алергии към други, свързани с препаратата химикали.

Кърпата за лице

Формалдехидът, ползван за предотвратяване на намачкването на текстила, е добре познат като канцероген (който би могъл да доведе до развитие на новообразувания или рак), отрова, корозивен и алергенен агент. За момента не се контролира при производството на текстил.

Всекидневната

Цветя и растения. Домашните растения, които купувате, се третират сериозно с пестициди (силни отрови, базирани на бойни отровни вещества, ползвани за растителна защита). Пестицидите могат да навредят на вашето здраве и на околната среда. Най-обикновената хри-

зантема се пръска с пестициди около 900 пъти в годината. За сравнение земеделската земя се пръска около два пъти в годината. Мийте добре ръцете си след като сте държали букет или цветя.

Както и в текстила, формалдехидът може да се срещне в ламинираните повърхности на мебелите. Той е силен алерген, канцерогенен и е отровен.

Телевизорът съдържа бромирани анти-възпламенители (BFR). BFR могат да се изпаряват от уреда при загряването му и да се вдишват от хората. Разпитвайте търговците за съдържанието на тези отрови в уредите и купувате уреди, които не ги съдържат.

Завесите, които ползваме във всекидневната могат да съдържат кадмий, хром и тежки метали, тъй като те влизат в състава на багрилата ползвани в текстилната индустрия. Ев-

ропейското законодателство забранява ползването на кадмий в много случаи, но сред тях не е багренето на текстил.

Спалнята

Вашият лакочистител може да съдържа дибутилфталат - вещество, разстройващо ендокринната (хормоналната) система, намаляващо репродукционните възможности на живите организми и водещо до рак при хората.

Вашето червило може да съдържа бутилхидрокситолуен - консервант за храни и козметика. Установено е, че химикалт е отровен, токсичен, разгражда се много бавно в организма и се натрупва в живите организми.

Чаршафите за легла могат да са третирани с формалдехид, също така могат да съдържат ДДТ и метил паратион - две от най-опасните вещества обявени от Обединените нации и забранени за употреба в Европа.

Дюшеците и матраците могат да съдържат бутадииен и нитрозамини - и двата химикала са канцерогенни. Дюшеците могат да съдържат бромирани анти-възпламенители (BFR) в повишени концентрации. И накрая - дюшеците могат да съдържат формалдехид.

Банята

Пастата за зъби може да съдържа триклозан, който се ползва за унищожаване на бактериите. Широката употреба на триклозан, може да доведе до резистентност на бактериите към него, т.е. той да стане поредния антибиотик, който не може да пребори дори най-обикновените бактерии.

Шампоаните и сапуните могат да съдържат парабени, за които се предполага, че повлияват негативно ендокринната система. Най-сериозни съмнения има относно бутилпарабенът. Шампоаните и сапуните съдържат и ароматни съставки, които са алергенни. Европейското законодателство (Директивата за козметика) не контролира тези съставки и засега производителят не е задължен да оповестява съдържанието им.

Боята за коса, която не се измива след 6-8 измивания е перманентна и обикновено се състои от две съставки, които трябва да смесите. Европейската директива за козметика регулира тези съставки, но не е ясно какви и кои комбинации от съставки

предизвикват повишаване на риска от рак на пикочния мехур сред жените.

Детската стая

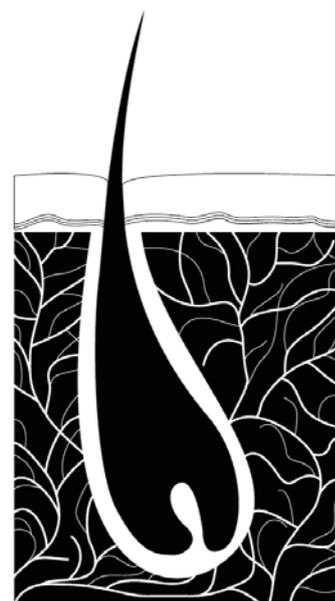
Кожата на бебето е постоянно експонирана на вредното въздействие на бутилхидрокситолуен, който може да се съдържа в пелените. Оцветителите и различните ароматизатори също влияят върху здравето на бебето.

Пластмасовите играчки, които ползват децата съдържат основно PVC - фталатите, в неговия състав са канцерогенни и разстройващи ендокринната система. Фталатите имат отношение и към развиването на алергии. Фталати се съдържат и в твърдите картинки по флазелките.

Кадмийят се съдържа в батериите на детските играчки, а оловото участва в багрилата, придаващи им пъстър цвят. Химическите вещества на двата елемента са токсични за живите организми.

Офиса

Компютрите, принтерите и всякакво електронно оборудване в

офиса ви може да съдържа бромирани вещества, които възпрепятстват огъня. Както опихме вече, те са особено вредни за здравето и могат да бъдат вдъшвани при нагряване на уредите. Електрическите крушки също съдържат живак и вещества анти-възпламенители. Компютърните екрани могат да съдържат живак, който е отровен за живите организми.

Мокетът ви най-вероятно съдържа PVC и фталати, които могат да понижат репродуктивните ви възможности и да причинят рак. Друго вещество, намиращо се в мокета е трибутилтин - той уврежда имунната система и ДНК.

В заключение можем да ви посъветваме да внимавате какви химикали купувате, да питате преди да ги закупите и да внимавате при употребата им. Имайте предвид, че вдъшването на високи концентрации от някои от гореописаните вещества биха могли да нанесат трайни промени на нервната система и да повлияят зле на здравето ви като цяло.

Министерство на вътрешните работи

Указанията се намират лесно на Интернет страницата. Проблеми се появява когато трябваше да получим входящ номер. Пресцентърът на МВР не е наясно кой отговаря за тази услуга в Министерството. Бяха проведени три разговора с различни хора, което отне два дни.

Министерство на икономиката и енергетиката

Има отделен портал за електронно деловодство. Необходима е регистрация, за да се ползват услугите. Първият и-мейл не беше разпознат като подписан. След разговори със специалист от Министерството ни беше казано, че през портала могат да се подават електронно подписани документи във формат *.p7s или *.p7m. След неразбиране и неуспех от наша страна ни беше даден друг електронен адрес и ден след това получихме входящ номер.

Министерство на транспорта

Към 23 януари 2006 г. министерството използва

ше т.нар. Електронен портал на българското правителство, за да приема електронно подписани документи. Изискваше се регистрация и се оказа, че системата не работи. След няколко разговора по телефона изпратихме заявлението отново и получихме потвърждение по електронната поща с входящ номер. Отне ни пет дни. Администрацията не знаеше за проблема с Интернет страницата, но след нашия сигнал просто беше премахната необходимостта да се използва външна страница и беше посочен електронен адрес. Администрацията прояви разбиране и взе мерки за решаване на проблема.

Министерство на околната среда

На страницата има ясно написани изисквания. Създаден е специален портал за подаване на електронно подписани документи. При първото подаване системата обработваше заявлението три дни и затова се наложи да се обадим за потвърждение. След това се оказа, че е получено, но прикрепеният файл не е разпознат като подписан. След повторно изпращане и от-

ново неразпознаване на електронния подпис, специалист от Министерството отвори ръчно заявлението и се оказа, че проблем няма. До момента обаче заявлението не беше разглеждано. Явно автоматичната система не работи. Входящ номер е получен шест дни след първото изпращане, поне седем обаждания и огромен проблем при свързване с телефонната централа на Министерството.

Министерство на земеделието

Указанията са леснодостъпни и ясни. Девет дни след подаването и няколко телефонни разговори се оказа, че заявлението е получено и заведено, но Министерството не издава входящ номер на заявлението, подадени по електронен път. Издава се единствено изходящ номер при получаване на поисканата информация.

Министерски съвет

Няма процедура за приемане на електронно подписани документи. След няколко обаждания се разбрахме заявлението да бъде пратено по факс. Получихме входящ номер в деня на подаването.

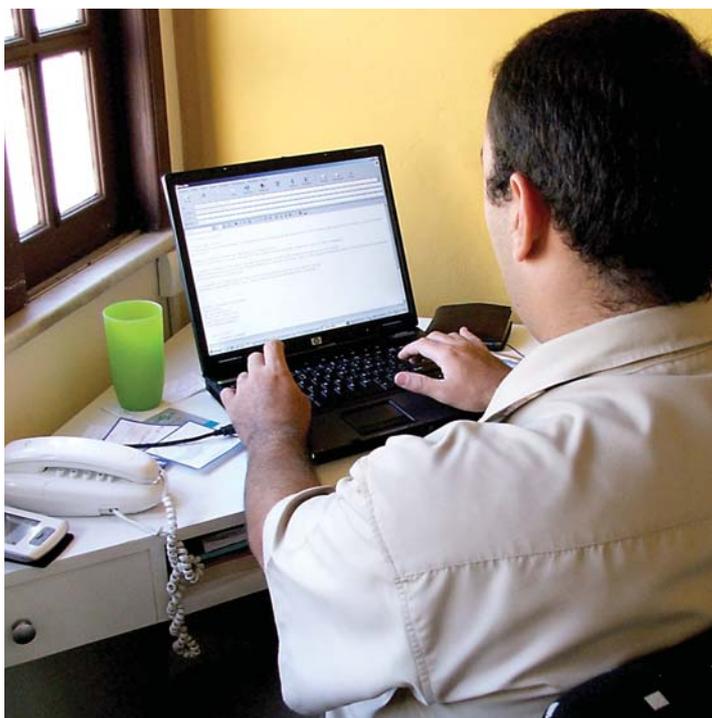
БЕЗНАДЕЖДНИТЕ

Министерство на държавната администрация

Няма Интернет страницата и временно се обслужва от администрацията на Министерски съвет. Няма процедура и изисквания. След запитване получихме конкретен електронен адрес на служителка. Четири дни след това се опитахме да получим входящ номер, но се оказа, че същата служителка е прехвърлена на друго място и никой не проверява и-мейла ѝ. След проверка от тяхна страна се оказа, че "не приемат електронно подписани документи, защото нямат модул за валидизация на документите". Изчакват да се преместят в нова сграда, за да се организират.

Министерство на образованието

Няма процедура. Електронни услуги не се предлагат. Няма никакво знание в самото Министерство за какво въобще става въпрос. Попитаха ни дали сме от София и защо тогава не отидем на място?! Явно ще се наложи.

Министерство на правосъдието

Има указания единствено за приемане на заявления за достъп до обществена информация. Един от начините за подаване е електронна поща. След обаждане в Министерството го пратихме на пощата на пресцентъра и човек го занесе в деловодството. Преди това се наложи да го изпратим два пъти за четири дни и да проведем четири телефонни разговора. Входящ номер получихме пет дни след първото подаване. Министерството не приема електронно подписани документи, освен заявления за достъп до обществена информация.

Министерство на регионалното развитие и благоустройството

Няма никаква информация за електронни услуги. След наше обаждане от пресцентъра първоначално заявиха, че са във финална фаза на организиране на услугата и до три дни ще бъде официално оповестена. Седмица след това такава информация все още липсваше и ни беше даден електронен адрес пак от пресцентъра. След като потърсихме деловодството за входящ номер бяхме прехвърлени на IT отдела, който не знаеше за съществуването на подобен адрес, нито пък му беше работа да завежда входящата кореспонденция на Министерството. В крайна сметка намерихме човека, който преглежда пощата и след повторно изпращане получихме обещание за входящ номер. Към момента не сме получили такъв. Равносметката - никой не знае как се прави, провели сме четири обаждания и все още не знаем дали заявлението е прието.

Министерство	Наличие на услугата	Информация относно процедурите	Ефективна организация	Плащане на такси по електронен път	Общ резултат (процент от най-високата възможна оценка)
Министерство на отбраната	3	3	3	0	75%
Министерство на труда и социалната политика	3	3	3	0	75%
Министерство на външните работи	3	2	3	0	67%
Министерство на културата	3	3	2	0	67%
Министерство на финансите	3	1	3	0	58%
Министерство на вътрешните работи	3	3	1	0	58%
Министерство на икономиката и енергетиката	3	3	1	0	58%
Министерство на околната среда	3	3	1	0	58%
Министерство на транспорта	3	2	1	0	50%
Министерство на здравеопазването	3	3	0	0	50%
Министерство на земеделието	3	1	1	0	42%
Министерство на правосъдието	1	1	1	0	25%
Министерски съвет	0	0	1	0	8%
Министерство на регионалното развитие и благоустройството	0	0	1	0	8%
Министерство на образованието	0	0	0	0	0%
Министерство на държавната администрация	0	0	0	0	0%

Забележка:

3 - отлично организиран процес
2 - има забележки, които отнемат време, но не пречат на процеса
1 - има забележки, които затрудняват значително процеса
0 - липса на организация

Министерство на здравеопазването

Лесно се намират указанията за документи, подаващи се с електронен подпис. Трябваше да проведем пет разговора с различни хора за да достигнем до човека, който трябва да преглежда пощата със сертификата за електронен подпис. Оказа се, че първото заявление е получено, но има техническа грешка и се наложи да го изпратим пак. Отново не можеше да се отвори и ни посъветваха да отидем на място. Нямахме опит да се открие къде е повреда-

та (очевидно не беше при нас при положение, че подаваме още 14 заявления) и да се оправи проблемът. Ще трябва да се подава лично. Липсата на заинтересованост е трагична.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Пет години след приемането на Закона за електронния подпис резултатите по развитието на електронното правителство не са обнадеждаващи. Едва една пета от министерствата можем да определим като справящи се с една проста административна услуга, каквато е по-

лучаването на писмо по електронна поща и издаването на входящ номер. При всички останали използването на електронен подпис се оказва по-трудния начин за достъп до администрацията, вместо да е по-лесен и да подобрява обслужването. Нито едно министерство не предлага заплащане на такси по интернет, което на практика означава, че ако административната услуга изисква заплащане на такса, това отново ще наложи използване на "неелектронен" начин за комуникация.

ВНИМАНИЕ - ОПАСНИ СТОКИ!

Продукт/Търговска марка

Електрически котлони АИДА,
модел 1250W

Опасност/риск, свързани с употребата на продукта

При употреба има опасност от възникване на пожар и увреждане от токов удар.

Резултати от проверката и изпитванията

При нормална работа на уреда се получават недопустими превишения на температурата на обвивката и изолацията на захранващия шнур, на каучуковата изолация на вътрешните проводници. Не е осигурено заземяването на уреда - лип-

сва заземителна клема.

Предприети мерки
Забрана на разпространението, изтегляне от пазара и унищожаване.
Унищожени 56 бр.

Лице, пуснало продукта на пазара и/или в действие

"АИДА-2" ООД

Продукт/Търговска марка

Електрическа камера за печене ПАРТИГРИЛ, модел ВТ 004

Опасност/риск, свързани с употребата на продукта

При употреба има опасност от увреждане от токов удар

Резултати от проверката и изпитванията

Възможно е нагревателните елементи да се разместят при нормална работа, включително при преместване на уреда; не е осигурено заземяването на уреда.

Предприети мерки

Забрана на разпространението и изтегляне от пазара.

Лице, пуснало продукта на пазара и/или в действие

"ЕЛДОМ ПРОЕКТ" ООД, гр. Варна

Продукт/Търговска марка

Електрически поялник

Опасност/риск, свързани с употребата на продукта

Без търговска марка или отличителен знак на производителя, тип или модел Обозначени технически данни: 220 V~, 100W

Резултати от проверката и изпитванията

При употреба има опасност от късо съединение, възникване на пожар и увреждане от токов удар.

Не са означени: името, търговската марка или отличителен

знак на производителя/доставчика, типа или модела на уреда.

Не е изпълнено изискването уредът да се придружава с инструкция за употреба на български език, която да включва информация за специални предпазни мерки при обслужването на уреда, при повреда на шнура и предупредителен текст "Внимание! Този инструмент трябва да се поставя на своята стойка, когато не се използва!". Не са изпълнени изискванията към конструкцията, както следва: неснемаемите части на уреда, които осигуряват необходимата степен на защита срещу достъп до части под напрежение или

вредно проникване на влага не са закрепени здраво и не издържат на механичното натоварване, в резултат на завъртане; за дръжката на поялника не е използвано импрегнирано дърво; дръжката на поялника може да попадне под напрежение в случай на повреда на Изолацията.

Предприети мерки

Информирание на потребителите чрез средствата за масово осведомяване.

Лице, пуснало продукта на пазара и/или в действие

Неустановен.

Актуален списък с всички опасни стоки, забранени за реализация на българския пазар, може бъде намерен в интернет страницата на Комисията по търговия и защита на потребителите на адрес:

<http://www.ktzip.bg/modules.php?name=OpStoki>

и Държавна агенция по метрологичен и технически надзор
<http://www.damtn.government.bg/page.html?pageID=22&partID=59>

ПОЛЕЗНИ СЪВЕТИ

КОГАТО КУПУВАМЕ... КЛИМАТИК

Когато търсите климатик за домашна употреба е важно да изберете такъв уред, който да притежава достатъчно мощност, за да охлажда и загрява необходимото пространство без да бъде помощен от необходимото. Прекалено малък климатик няма да може да се справи с поддържането на нужните температури, а използването на твърде голям ще има прекален разход на електричество и съответно неразумно високи сметки за вашето домакинство. Освен това като правило е по-добре да купите няколко малки климатика, отколкото един голям, с който да охлаждайте няколко стаи.

ВИДОВЕ КЛИМАТИЦИ

Има няколко основни типа климатизи, като най-стария и евтин вариант е **прозоречният климатик**. Недостатъците на този тип уреди се състоят в това, че някои модели са в състояние само да охлажда помещенията, което ги прави неизползваеми през зимата и имат сравнително високо ниво на шум. Освен недостатъците те имат и плюсове, които се свеждат главно до лесния и бърз монтаж и по-ниската им цена.

Този тип климатизи се проектирани за монтаж върху прозорци отварящи се отдолу, като някои обаче могат да се монтират и върху плъзгащи се такива.

Климатизиците не могат да бъдат монтирани върху стандартни прозорци със странично отваряне. Преди да пристъпите към покупка измерете внимателно прозореца си.

Ако нямате подходящ прозорец, а държите точно на такъв тип климатик, не се отчайвайте, защото повечето

моделни могат да бъдат монтирани и през стената, а дори и да имате подходящ прозорец може пак да се спрете на този вариант, защото ще можете да продължите да използвате прозореца си. Инсталирането на климатика през стената включва разбиването на подходяща по размер дупка, в която се поставя рамка, която ще поддържа уреда. Това означава много работа, а и не е подходящо за всички видове сгради, като тухлените и зиданите например, но пък осигурява по-стабилна инсталация и по-безшумна работа на

уреда. По този начин ще има по-малко обмен на въздух с околната среда, което повишава ефективността при отопляване или охлаждане. Ако имате необходимите инструменти и желание може да се опитате да поставите уреда сам, но за препоръчване е да извикате специалисти от мястото, откъдето сте закупили клима-

Сплит и мултисплит системите - изградени са от компресор и тяло. Разликата между сплит и мултисплит климатизиците е в това, че при мултисплит системите върху компресора може да бъде поставено повече от едно тяло. Това са по-съвършени уреди и компресорът е изнесен навън, за да се намали нивото на шума, а тялото може да бъде поставено на произволно място в помещението, като се свързва с компресора посредством тръби, по които циркулира охлаждащият агент.

Недостатъкът при тези модели е по-високата цена, като и необходимостта от професионален монтаж и профилактика. Това обаче се компенсира от многобройните функции, които включват дигитален контрол на температурата, дистанционно управление, няколко режима на работа, филтри за прах и др.

ПОДДРЪЖКА НА КЛИМАТИЗИЦИТЕ

Мобилен климатик - за този тип климатик не е необходим монтаж, тъй като се използва на принципа на обикновен електроуред. Неговите недостатъци обаче са повече от преимуществата му, защото освен високата цена, при него има необходимост от приспособление, което да отвежда топлия въздух навън през прозорец или отвор в стената.

Веднъж поставени, климатизиците трябва да се поддържат в добра форма. При по-старите и обикновени модели, почистването на филтъра в предната част е задължително в началото на всеки сезон, а през другото време поне веднъж месечно. Това става, като свалите филтъра, изплакнете го под течаща вода, изсушете го и го поставите обратно. Външните ребра осъществяват дей-

ствителния температурен обмен, за това трябва да бъдат поддържа ни колкото е възможно по-чисти. Тези ребра са от тънък метал и лесно се огъват, за това внимавайте когато бършете праха. Ако някое от ребрата се изкриви го изправете внимателно с нещо от твърда пластмаса от рода на кредитна карта например. Не забравяйте, че и ребрата, които се намират във външната част на уреда, се нуждаят от почистване.

При по-сложните модели освен обикновеното почистване е необходима и периодична профилактика, която се осъществява от специализирани техници.

Друго важно нещо, което не трябва да се забравя при избора на климатик е, че **външните условия влияят на работата му**. Това е и една от основните разлики между евтините и по-скъпите климатици. За режим на охлаждане например, долната температурна граница, при която климатикът работи ефективно може да варира от 2 до 18 С, в зависимост от модела и марката, а за режим затопляне същата граница е средно между -10 и 5 градуса, като за някои професионални модели може да достига до -20. Тези спецификации са много важни и не се препоръчва използването на уреда при температури под тези грани-

ци, защото това може да доведе до неговото увреждане. Не се препоръчва използването на уреда и при температури, надхвърлящи горната граница за съответния режим (топло или студено), защото

това може да доведе до същия резултат. Точните температурни диапазони за безопасна и ефективна работа на климатика може да намерите в упътването към уреда.

СТАР ВОДОПРОВОД - НОВИ БОЛЕСТИ

Някога виждали ли сте как изглеждат старите водопроводни тръби? Тесен отвор и дебел слой налепи, състоящи се от варовити отлагания, ръжда, железни бактерии и слуз. Понякога при почистването на един линеен метър водопроводна тръба се съберат до 15 кг замърсяващи вещества.

Старите чугунени и стоманени тръби не са подходящи за пренасяне на чи-

ста вода. Налепите по вътрешната страна на тръбопровода практически са източник на всички замърсявания, причиняващи зараза. Основната причина е износването на тръбопровода. Най-опасният период за тръбопровода е временното прекъсване на работата. В него се създава своеобразен вакуум, който засмуква всички замърсяващи вещества, пясък, пръст.

За да се намали веро-

ятността от замърсяване на водата, е необходимо да се използват съвременни материали и технологии, например тръби от полиетилен и полипропилен.

Според новите международни и европейски закони в много страни вече се предпочитат полимерните водопроводи. Те могат да се използват от 80 до 100 години, докато стоманените и чугунените само от 15 до 40 години.

СЪВЕТИ ЗА ДЪЛЪГ ЖИВОТ НА ПЕРАЛНАТА МАШИНА

Като всеки скъп домашен уред и пералнята трябва да се поддържа така, че да има по-дълъг живот. За да е винаги изправна, трябва да се съобразявате с някои много важни правила за експлоатация и поддръжка.

§ Ако водата е много твърда, за да избегнете натрупването на котлен камък по нагревателя, сипвайте от специалните препарати за тази цел.

§ Използвайте само прах за автоматични перални, защото прахът за ръчно пране прави много пяна, а това води до претоварване на мотора и може сериозно да го повреди.

Докато работи, не спирайте никога пералнята, било като отваряте вратичката на люка, било чрез превъртане бутоните за програмите. Така можете да развалите програматора.

§ Когато извадите дрехите, избършете със суха кърпа старателно гуменото уплътнение на люка. Така ще удължите живота му.

§ Вратата трябва да стои леко откритата, когато машината не работи, за да се изпари и малкото останала вода в пералнята.

Изпълнителна агенция "Автомобилна администрация" - ИААА

Агенцията осъществява административното обслужване и контрол на вътрешните и международни автомобилни превози на пътници и товари, извършвани от български и чуждестранни превозвачи на територията на Република България.

Към ИААА може да се обръщате при констатираните нередности с:

- таксиметрови превозвачи (неиздаване на касова бележка, неправилно тарифиране или оповестяване на тарифата за превоз и др.)

- маршрутни таксиметрови превозвачи

- междуградски или международни автобусни линии

София 1000
ул. "Гурко" 5
горещ телефон:
02/930 88 94

Главна дирекция "Държавна автомобилна инспекция и АНД"
(+359 2) 930 88 40
(+359 2) 930 88 10

Координати на регионалните отдели на ДАИ

Бургас - 8002
кв. "Победа"
ул. "Индустиална" №2
056 / 854 516
056 / 852 524
Варна - 9000
ЦП - п.к. 289
ул. "Тролейна" № 48, ет. 4
052 / 500 752
052 / 503 141
В.Търново - 5000
ЦП - п.к. 441
ул. "36-та" № 2
Централна поща

062 / 621 402
062 / 646 808
Габрово - 5300
ЦП - п.к. 223
ул. "Стефан Караджа" 2, ет. 5, 066 / 807 148
066 / 807 735
Плевен - 5800
ПГТ Плевен-общезитие
064 / 850 816
064 / 850 694
Пловдив - 4000
бул. "Христо Ботев" 82, ет. 2,
032 / 631 611
032 / 622 351

Разград - 7200
ЦП - п.к. 267
ул. "Априлско въстание" 3
084 / 660 427
084 / 660 421
Русе - 7013
ЦП - п.к. 8
ул. "Котовск" 1
082 / 841 146
082 / 841 147
Сливен - 8800
ЦП - п.к. 157А
ул. Стефан Караджа" 1
044 / 624 063
044 / 623 845

Координати на БНАП

София 1000
ул. "11 Август" № 10
тел. 989 01 06
тел./факс 989 01 07
E-mail: bnap@bnap.org

Варна 9000
ул. "Ал. Малинов" 23
тел. 052/612443
E-mail: varna@bnap.org

Русе 7000
ул. "Отец Паусий" № 4 Б, ет. 2
тел./факс 082 / 82 40 79
E-mail: ruse@mail.bg

Разград 7200
ж.к. "Освобождение" 34, П.К. 237
тел. 084/66 16 94
факс: 084/66 06 68
E-mail: bafe@ngo-rz.org

Габрово 5300
пл. "Възраждане" 5, ет.5, офис 11
тел.: 066 / 809138
E-mail: cregab@abv.bg

Благоевград 2700
ул. "Тодор Александров" 23, ет 7
тел.: 073/882309
E-mail: tsvhristova@abv.bg

Бургас 8000
ул. "Ал. Велику" 3 ет. 2
Тел.: 056/827636
Факс: 056/825577
E-mail: mira_sd@yahoo.com

Сливен 8800
Ул. "Александър Стамболийски" 1
КОМПЛЕКС „ПЕЧ“, ет. 5, стая 6
Тел.: 044/500403
Факс: 044/626156
E-mail: bsr_plamen@abv.bg

Интернет:
<http://www.bnap.org>

Издание на
Българска национална асоциация на потребителите.
София 1000, ул. 11 Август №10, тел. 989 01 06,
e-mail: bnap@bnap.org

Редакционен екип
Василена Чонова, Богомил Николов, Еленка Миндова,
Николай Златев, Асен Ненов, Иван Минков

Настоящото издание е изготвено със съдействието на Европейския съюз. Отговорност за съдържанието на тази публикация носи единствено БНАП и по никакъв начин не може да се счита, че то изразява Възгледите на Европейския съюз.

Издава се с финансовата подкрепа на Европейския съюз.
Програма ФАР "Развитие на гражданското общество"
2002